

Μητροπολίτης Ιλαρίωνας: Ελπίζουμε ότι οι τουρκικές Αρχές θα τηρήσουν την υπόσχεσή τους να προστατεύσουν τα ψηφιδωτά της Αγίας Σοφίας

Στις 18 Ιουλίου 2020 στο πλαίσιο της εκπομπής «Εκκλησία και κόσμος», η οποία μεταδίδεται από τον τηλεοπτικό σταθμό «Ρωσία - 24» τα Σαββατοκύριακα, ο Πρόεδρος του Τμήματος Εξωτερικών Εκκλησιαστικών Σχέσεων (ΤΕΕΣ) του Πατριαρχείου Μόσχας Μητροπολίτης Βολοκολάμσκ Ιλαρίωνας απάντησε στις ερωτήσεις της παρουσιάστριας του σταθμού Αι. Γκρατσιόβα. Μεταξύ άλλων συζητήθηκε και το θέμα της Αγίας Σοφίας Κωνσταντινουπόλεως.

Αι. Γκρατσιόβα: Χαίρετε, είμαι η Αικατερίνη Γκρατσιόβα και η εκπομπή «Εκκλησία και κόσμος» στο κανάλι «Ρωσία - 24». Συζητάμε με τον Πρόεδρο του Τμήματος Εξωτερικών Εκκλησιαστικών Σχέσεων του Πατριαρχείου Μόσχας Μητροπολίτη Βολοκολάμσκ Ιλαρίωνα για τα κεντρικά θέματα της εβδομάδας αυτής στη Ρωσία και το εξωτερικό. Σεβασμιώτατε, χαίρετε!

Μητροπολίτης Ιλαρίωνας: Χαίρετε, Αικατερίνη. Χαίρετε αγαπητοί αδελφοί και αδελφές.

Αι. Γκρατσιόβα: Χωρίς να υπερβάλλουμε, η κεντρική είδηση είναι οι εξελίξεις γύρω από το ναό της Αγίας Σοφίας στην Τουρκία. Ο Πρόεδρος της Ρωσικής Ομοσπονδίας Πούτιν συνομίλησε τηλεφωνικά με τον ηγέτη της Τουρκίας Ερντογάν και κατά τη συζήτηση ο Ερντογάν τον διαβεβαίωσε ότι δεν θα πειράξουν τα χριστιανικά ψηφιδωτά και ότι θα είναι ελεύθερη η πρόσβαση στο ναό για όλους τους χριστιανούς. Έχω την ερώτηση γιατί από όλους τους παγκόσμιους ηγέτες ο Ερντογάν αποφάσισε να μιλήσει για το θέμα αυτό ειδικά με τον Πούτιν;

Μητροπολίτης Ιλαρίωνας: Καταρχάς, εξ όσων μπορούμε να κρίνουμε από την επίσημη ανακοίνωση σχετικά με τη συνομιλία, που έγινε, ήταν ο Πούτιν και όχι ο Ερντογάν, ο οποίος έθεσε το θέμα της Αγίας Σοφίας. Νομίζω ότι τούτο μαρτυρά την ανησυχία, που υπάρχει στη Ρωσία, εξαιτίας της ειλημμένης από τις τουρκικές Αρχές αποφάσεως, όχι μόνον στο επίπεδο της Εκκλησίας, αλλά και στο επίπεδο της Πολιτείας. Το ζήτημα είναι ότι για εκατομμύρια ορθόδοξους χριστιανούς παγκοσμίως ο ναός της Αγίας Σοφίας ήταν και θα παραμείνει ναός. Εν προκειμένω οι τουρκικές Αρχές περιφρόνησαν τη βούληση του χριστιανικού κόσμου και κινήθηκαν βάσει της γνώμης, η οποία διαμορφώθηκε στην τουρκική μουσουλμανική κοινότητα.

Το γεγονός αυτό, βεβαίως, προσεγγίστηκε απ' όλο τον χριστιανικό κόσμο ως ένα επιπρόσθετο πλήγμα κατά του χριστιανισμού με υπόβαθρο εκείνους τους διωγμούς, τους οποίους ο χριστιανισμός υφίσταται σε διάφορα σημεία του κόσμου, συμπεριλαμβανομένης της Μέσης Ανατολής και της Βορείου Αφρικής. Αφότου ο Πατριάρχης μας προέβη στη δήλωσή του, η Κρατική Δούμα της Ρωσικής Ομοσπονδίας εξέδωσε ψήφισμα, ο Πρόεδρος της Ρωσικής Ομοσπονδίας επίσης έθιξε το θέμα αυτό στη συνομιλία με τον Πρόεδρο της Τουρκίας Ερντογάν, καταθέτοντας εκείνο τον προβληματισμό, τον οποίο προκάλεσε η απόφαση αυτή στον χριστιανικό κόσμο.

Αι. Γκρατσιόβα: Πρακτορεία ειδήσεων μεταδίδουν ότι στη συνομιλία αυτή με τον Πούτιν ο Ερντογάν εγγυήθηκε ότι τα θρυλικά χριστιανικά ψηφιδωτά με ιστορία πολλών αιώνων, δεν θα αφαιρεθούν, ούτε θα καλυφθούν με μπογιά, αλλά μόνο θα συσκοτίζονται την ώρα των μουσουλμανικών προσευχών, δηλαδή προκύπτει κάποιος συμβιβασμός. Είναι ενδιαφέρον ότι ο Ερντογάν δεν έδωσε κανενός είδους τέτοιες εγγυήσεις σε θρησκευτικούς ηγέτες, αλλά τις έδωσε

στον Πούτιν. Επομένως, εάν ο Πούτιν δεν ήγειρε αυτό το θέμα κατά τη συνομιλία, θα ήταν αβέβαιη η τύχη των ψηφιδωτών.

Μητροπολίτης Ιλαρίωνας: Ελπίζω ότι ο Πρόεδρος Ερντογάν αντιμετωπίζει με σεβασμό τον Πρόεδρο Πούτιν και δεν θα αγνοήσει τη γνώμη του έτσι χωρίς λόγο. Ελπίζω ότι η γενομένη συνομιλία θα επηρεάσει μεταξύ άλλων και την απόφαση, η οποία αφορά την τύχη των χριστιανικών συμβόλων και εκείνων των ως εκ θαύματος σωζομένων ψηφιδωτών.

Γνωρίζετε άλλωστε ότι με την άλωση της Κωνσταντινουπόλεως υπό την πίεση των Τούρκων, όταν ο ναός για πρώτη φορά μετατράπηκε σε μουσουλμανικό τέμενος, καταστράφηκε όλος σχεδόν ο ψηφιδωτός διάκοσμος της Αγίας Σοφίας. Τον ξεκόλλησαν διαλύοντάς τον με σφυριά ενώ εκεί, όπου καλύφθηκε με σοβά, ίσως δεν επαρκούσε ο χρόνος, ίσως για κάποιους άλλους λόγους, διασώθηκε σίγουρα όχι επειδή υπήρχε σκοπός να σωθεί. Καλύφθηκε με μπογιά με στόχο να μην δει ποτέ και κανείς αυτά τα ψηφιδωτά. Ωστόσο, ως εκ θαύματος διασώθηκαν και εκεί πράγματι υπάρχουν από καλλιτεχνικής απόψεως ανεκτίμητης αξίας ψηφιδωτά, ενώ για όλους τους χριστιανούς είναι ταυτόχρονα και μέγιστο ιερό προσκύνημα.

Για εμάς τους ορθόδοξους χριστιανούς, ο ναός της Αγίας Σοφίας Κωνσταντινουπόλεως είναι το ίδιο, όπως και ο ναός του Αγίου Πέτρου Ρώμης για τους καθολικούς, γι' αυτό με μεγάλη θλίψη αντιμετωπίζουμε τόσο την ίδια την απόφαση, η οποία ελήφθη, όσο και το γεγονός ότι δεν υπάρχει σχεδόν κανείς στον πολιτικό κόσμο, εκτός από τον Πρόεδρο Πούτιν, ο οποίος να αντέδρασε σε αυτό το γεγονός. Ωστόσο, ελπίζουμε ότι οι υποσχέσεις, τις οποίες έδωσε ο Ερντογάν στον Πούτιν, θα τηρηθούν και τα ψηφιδωτά θα διαφυλαχθούν. Όσο για το εάν θα επισκιάζονται ή θα καλύπτονται με κουρτίνες κατά την ώρα των μουσουλμανικών ακολουθιών, ελπίζω ότι οι νέοι ιδιοκτήτες αυτού του ναού μόνοι τους θα το διευθετήσουν. Για εμάς το πλέον σημαντικό είναι να διατηρηθεί αυτή η χριστιανική κληρονομιά, να διατηρηθεί η πρόσβαση σ' αυτήν, ώστε παρά την μετατροπή – δεν είναι πλέον η πρώτη φορά – αυτού του ναού σε μουσουλμανικό τέμενος, οι χριστιανοί να έχουν ελεύθερη πρόσβαση σε αυτόν τον ναό και τα προσκυνήματά του, που διέσωσαν.

Αι. Γκρατσιόβα: Σχετικά με τις εξελίξεις αυτές τοποθετούνται ενεργά οι ενδιαφερόμενοι ορθόδοξοι δημοσιολόγοι στη Ρωσία και την Ουκρανία. Π.χ. υπάρχει η γνώμη ότι μέσω αυτού του γεγονότος ο Θεός τιμώρησε τον Πατριάρχη Βαρθολομαίο για το ουκρανικό σχίσμα, ενώ ο αναπληρωτής Πρόεδρος του Συνοδικού Τμήματος Ενημέρωσης Αλέξανδρος Σιπκόφ θεωρεί ότι ο Οικουμενικός Πατριάρχης μονομερώς φέρει την ευθύνη για τη μετατροπή της Αγίας Σοφίας σε μουσουλμανικό τέμενος. Είναι αυτή η επίσημη θέση όλης της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ρωσίας ή μήπως έχετε διαφορετική γνώμη;

Μητροπολίτης Ιλαρίωνας: Δεν μπορώ να συμφωνήσω με αυτά. Η επίσημη θέση της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ρωσίας έχει επανειλημμένως διατυπωθεί τον τελευταίο καιρό και μέσω της δηλώσεως του Αγιοτάτου Πατριάρχη και μέσω της δηλώσεως της Ιεράς Συνόδου και μέσω των δικών μου κατ' επανάληψη παρεμβάσεων, μεταξύ άλλων και στην εκπομπή μας. Εξουσιοδοτημένο όργανο εν γένει για να διατυπώνει τη θέση της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ρωσίας επί εξωτερικών εκκλησιαστικών θεμάτων είναι το Τμήμα Εξωτερικών Εκκλησιαστικών Σχέσεων του Πατριαρχείου Μόσχας.

Βεβαίως, δεν μπορούμε να ενοχοποιήσουμε τον Πατριάρχη Βαρθολομαίο για το ότι δεν κατόρθωσε να αποτρέψει τις τουρκικές Αρχές από την απόφαση αυτή, διότι γνωρίζουμε ότι σε πολλές άλλες περιπτώσεις οι τουρκικές Αρχές δεν δίνουν καμία σημασία στη θέση και τη γνώμη του. Είναι όμως γεγονός ότι η Ορθοδοξία αντιμετώπισε αποδυναμωμένη αυτό το θλιβερό συμβάν. Δυστυχώς, εκείνος ο διχασμός, ο οποίος επήλθε εξαιτίας της αναγνωρίσεως των Ουκρανών σχισματικών από τον Πατριάρχη Βαρθολομαίο, δεν απέβη προς όφελος της Ορθοδόξου Εκκλησίας και αυτό

καθίσταται πλέον πασιφανές.

Όμως και δημοσιογράφοι και ιστορικοί προχωρούν σε παραλληλισμούς, ενθυμούμενοι το 1453, όταν λίγα χρόνια νωρίτερα ο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως υπέγραψε την ουνία με τη Ρώμη. Στις άλλες Εκκλησίες δεν αναγνωρίσθηκε αυτή η ουνία, ούτε και η Ρωσική Εκκλησία δεν αναγνώρισε την ουνία. Στη συνέχεια αλώθηκε η Πόλη και η Αγία Σοφία μετατράπηκε σε μουσουλμανικό τέμενος. Τώρα ορισμένοι επικριτές και δημοσιολόγοι παραλληλίζουν με εκείνα τα γεγονότα, λέγοντας ότι την περασμένη χρονιά νομιμοποιήθηκε το ουκρανικό σχίσμα, ενώ εφέτος η Αγία Σοφία μετατράπηκε σε τζαμί, συνδυάζοντας εκείνη την ιστορία με τη σημερινή. Ωστόσο θα επαναλάβω, ότι τέτοιες δηλώσεις δεν συμβαδίζουν με τις θέσεις της Ορθόδοξου Εκκλησίας της Ρωσίας.

Μια πηγή: <https://mospat.ru/gr/news/45476/>